kudki, tavalisesti kõrge murdpoolkelp- ja murdviilkatusega, mille alumine pool on reeglipäraselt kõmmeljas ja millest välja kasvab ülik või uugad. Asjaolu, et mansardmajad v a h a s t u v a d, s. o. kõrgemana paistavad, sõltub muide kõrge ja silmapaistva murdkatuse iseloomust, mille tõttu on katusekord ka alati korteristatud. Ikkagi on mansardlambik nägiliselt kahe- ja mansardtõmbik kolmekordne ning püstjas.

Maja k e r e l t püstjad on linnasüdame ja selle lähedate linnaosiste päris kolme- ja neljakordsed ruutjad ja sirukjad p ü s t i k u d. Need omavad tavalisesti kas kõrget viilkatust (vt. 46. joon.), mis aitab nende püstjat nähet veel suurendada, ja on pööratud rööbiti uulijoonele[1]), või kannavad koguni jälle murdkatust, mis aga mansardlambikuile ja -tõmbikuile vastandina on valdavalt murd- v i i l katus (vt. 43. ja 45. joon.) ning väga järsu murdpoolmega. Ei saa mainimata jätta ka linnasüdame neid — peamiselt kolmekordseid — elamuid, mille kelbalised või viilulised katused oma lameduse ehk leepuse tõttu kätte ei paista ja mida võib seetõttu k a s t m a j u k s ehk kast-tõmbikuiks nimetada (vt. 47. joon.) (60) (63).

42. joon. Mansardtõmbik linnasüdame serval.

Maison-type des alentours de Tartu: maison oblongue à comble en mansarde en tuiles.

Murdpoolkelpkatusega tõmpsiruk Hobuse ja Kalda uuli nurgal. Kõmmeljalt katusepoolmelt tõuseb suur viil-ülik. Pildi vasakul serval Kalda valltee.

43. joon. Mansardpüstik linnasüdames Söögituru väljaku ääres.

Maison-type du centre de la ville (Linnasüda): haute maison oblongue avec des avant-corps arqués à comble en mansarde.

Murdviilkatusega ja kaaruljeiga ning rõduga kolmekordne püstjas siruk. Tagapool murdpüramiidja katusetorniga tuletõrje-hoone („pritsimaja").

Kõik seninimainitud vormid — erandatud uljeshooned — kuuluvad nelikülikute ja peaasjalikult püstkülikute suurrühma. Põhijooniselt ja seetõttu oluliselt teissugused on kuus-, kaheksa- ja kaksteistkülikulised vormid. Linnaprofiilis matkates ei pane vaatleja uulirindes sageli tähelegi nende erinevat

1) Sellised uulijoonega rööbitise viilkatusega („Satteldach" — rübikatus) sirukid langevad ühte antropogeograafiaprofessori O. S c h l ü t e r'i nimestatud „räästamaja" (Traufenhaus) tüübiga (59) (60) (63). Nimetus „räästamaja" pole aga kaugeltki õnnelik ja iseloomulik, sest ka teised tüübid, näit. mansardmajad, pööravad sageli räästaküljе uulijoonega rööbiti.